

Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

“U-Netaneh Tokef Kedushat Ha-Yom:
Medieval Story and Modern Significance”

Rabbi Jacob J. Schacter

כ"ה אלול תשס"ה • 10/2/'05

A program of
The Center for the Jewish Future
At Yeshiva University

אברהם פרינקל, "צמח הדיספורים" על ה' זמנין מאגן ראש (אגלגליו)
 על הפיוט 'ונתה מלך' דאויסלעך, דאסענע זכרונות, פון ס' (תש"ז),
 זא' 125-38

זקן ש. לפגל, 'זיכור זכור' הפייסן 'וטובה ופליא' וצדקה מצד זיכרון
 זא' כוז הגזרה זא' כפיוט הפייסנים אהלכס, 'נטוויז' ח' (מחשבות)
 זא' 23-42 (תש"ז)

THE ARK IS OPENED.
 Congregation and chazzan:
 And so, the Kedushah prayer shall ascend to You, for You, our God,
 are the King Who pardons and forgives.
 Congregation and chazzan:

Let us now relate the power of this day's holiness, for it is awesome and frightening. On it Your Kingship will be exalted; * Your throne will be firm with kindness* and You will sit upon it in truth. * It is true that You alone* are the One Who judges, proves, knows, and bears witness; Who writes and seals, (counts and calculates); Who remembers all that was forgotten. * You will open the Book of Chronicles — it will read itself, and everyone's signature is in it. * The great shofar* will be sounded and a still, thin sound* will be heard. Angels will hasten, a trembling and terror will seize them — and they will say, 'Behold, it is the Day of Judgment, to muster the heavenly host for judgment!' — for they cannot be vindicated* in Your eyes in judgment. All mankind* will pass before You like members of the flock. Chazzan— Like a shepherd inspecting his flock, making sheep pass under his staff, so shall You cause to pass, count, calculate, and consider the soul of all the living; and You shall apportion the fixed needs of all Your creatures and inscribe their verdict.

Congregation then chazzan [in some congregations this is recited only by the chazzan]:
 On Rosh Hashanah* will be inscribed and on Yom Kippur will be sealed how many will pass from the earth and how many will be created; who will live and who will die; who will die at his predestined time* and who before his time; who by water and who by fire, who by sword, who by beast, who by famine, who by thirst, who by storm,* who by plague, who by strangulation, and who by stoning. Who will rest and who will wander, who will live in harmony and who will be harried, who will enjoy tranquillity and who will suffer, who will be impoverished and who will be enriched, who will be degraded and who will be exalted.

Congregation aloud, then chazzan:
 FAST VOICE MONEY
**But repentance, prayer and charity*
 remove the evil of the decree!**

THE ARK IS OPENED.
 Congregation and chazzan:
 ובכן וקח תעלה קדשה, כי אתה אלהינו מלך מוחל וסולח.
 Congregation and chazzan:

ונתנה תקף קדשת היום, כי הוא נורא ואיום. ובו תנשא מלכותך, ויכון בחדר כסאך. ותשב עליו באמת. * אמת כי אתה הוא * דין ומוקית, יודע ועד, וכותב וחותם (וסופר ומונה), ותזכור כל הנשפחות. ותפתח את ספר הזכרונות, ומאליו יקרא, וחותם יד כל אדם בו. * ובשופר גדול * תקע, וקול דממה דקה ישמע. ומלאכים יחפזו, וחיל ורעדה יאחזו, ויאמרו הנה יום הדין, לפקוד על צבא מרום בדין, כי לא יזכוי בעיניו בדין. וכל באי עולם יעברו לפניו כבני מרון. * בפקדת רועה עדרו, מעביר צאנו תחת שבטו, כן מעביר ותספור ותמנה, ותפקוד נפש כל חי, ותחתוך קצבה לכל בריוותיה, ותכתוב את גור דינם.

Congregation then chazzan [in some congregations this is recited only by the chazzan]:
בראש השנה * יכתוב, וביום צום כפור יחתמו, כמה יעברו, וכמה יפראו; מי יחיה ומי ימות, מי בקצו ומי לא בקצו, מי במקום, ומי באש, מי בחרב, ומי בחיה, מי ברעב, ומי בצמא, מי ברעש, ומי במגפה, מי בחניקה, ומי בסקילה, מי יגור ומי ינוע, מי ישקט ומי יטרף, מי ישלו ומי יתסר, מי יעני ומי יעשר, מי ישפל ומי ירום.

Congregation aloud, then chazzan:
 צום קול ממון
**ותשובה ותפלה וצדקה*
 מעבירין את רע הגזרה.**

מ' צאתי מכתב יד של ה"ר אפרים מבונא בר יעקב . שר' אמנון ממנצא יסד ונתנה : הוקף על מקרה הרע שאירע לו ח"ל

ספר אור זרוע

I found a manuscript by Rabbi Ephraim ben Jacob of Bonn [12th cent.], describing how Rabbi Amnon of Mainz came to compose the liturgical poem beginning, "And we shall express the powerful sanctity," after a misfortune that had happened to him. The manuscript follows:

This is the story of what happened to Rabbi Amnon of Mainz, who was one of the great men of his generation, and rich, and of good family, and handsome, and well-formed. The lords and the archbishop began to demand that he convert to their religion, and he refused to listen to them. And it came to pass, after they had spoken to him day after day and he would not listen to them, though the archbishop himself was urging him, that one day he said to them, "I wish to take counsel and to think about this matter for another three days." He said this to put them off.

And it came to pass, that the moment he had left the presence of the archbishop he took it to heart that he had allowed a word of doubt to leave his lips, as though he needed to take counsel and thought to deny the living God.

So he went home, and would neither eat nor drink, and fell sick. And all his near ones and loved ones came to console him, but he refused to be consoled. For he said, "I shall go down to the grave mourning, because of what I have said." And he wept, and was sad at heart.

And it came to pass on the third day, while he was in pain and anxiety, that the archbishop sent after him. And he said, "I shall not go." And his foe continued to send many and ever more distinguished lords. But Rabbi Amnon still refused to go to the archbishop.

Then the archbishop said, "Bring Amnon against his will immediately." So they hurried and brought him. And he said to him, "What is this, Amnon? Why have you not come to reply to me and to do my desire at the end of the time you set for yourself in which to take counsel?"

And Amnon answered and said, "I shall pronounce my own sentence. Let the tongue that spoke and lied to you be cut out." For Rabbi Amnon wished to sanctify God, because he had thus spoken.

Then the archbishop answered and said, "No, the tongue I shall not cut out, for it spoke well. But the feet that did not come to me at the time you set I shall lop off, and the rest of the body I shall punish." Then the oppressor commanded, and they lopped off the fingers of Rabbi Amnon's hands and his feet. At every finger they asked him, "Will you be converted, Amnon?" And he said, "No."

And it came to pass when they had finished lopping off his fingers, that the wicked man ordered Rabbi Amnon to be laid on a shield, with all his fingers at his side. And he sent him home. He was rightly called Rabbi Amnon [the faithful one], for he had faith in the living God and lovingly suffered severe afflictions, simply because of one word he had spoken.

After these events, the Days of Awe approached, and Rosh ha-Shanah arrived. Rabbi Amnon asked his relatives to bear him to the House of Prayer just as he was, and to lay him down near the Reader. They did so. And it came to pass, when the Reader came to recite the Kedushah [Sanctification], that Rabbi Amnon said to him, "Hold, and I shall sanctify the great Name of God." And he cried in a loud voice,

מ' צאתי מכתב יד של ה"ר אפרים מבונא בר יעקב . שר' אמנון ממנצא יסד ונתנה : הוקף על מקרה הרע שאירע לו ח"ל

מעשה בר' אמנון ממנצא שהיה גדול הדור ועשיר ומיוחד ופה תואר וישר מראה והגדל השרים והדגמן לבקש מעט שיהפך לרם וימאן לשמע להם ויהי כרבים אלו יום ולא שמע להם ויפצר בו הדגמן ויהי כהיום בדהויקם עליו. ואמר הן אני להועץ ולהשוב על הרבר עד שלשה ימים וכדי לרחותם מעלי אסר כן ויהי אך יצאו יצא מאת פני הדגמן שם הדבר ללבו על אשר ככה יצא מפיו לשון ספק שהיה צריך שום ענה ומחשבה לכבוד באלקים ויהי ביום השלישי כדודו כואב והוא וישלח הדגמן ארדיו ואמר לא אלך ויוסף עוד הצר שלוח שרים רבים ותבכרים מאלה וישאן ללכת אליו ויאמר הדגמן מרדו את אמנון כעל כרדו ויסדו ויבאו אותו ואמר לו מה זאת אמנון למה לא באת אל לשער אשר יערת לי להועץ ולהשיב לי דבר ולעשות את בקשתי ויען ואמר אמנון אני את משפטי אחרון כי הלשון אשר דבר וחכוב לך דעה לחכמה כי הן ה' אמנון לקרש את ה' על אשר דבר ככה ויען הדגמן ואמר לא כי הלשון לא אחרון כי הטב רטדה אלא הגלים אשר לא באו לשער אשר רבת אלי אקצין את יתר הנה אסר וינ הצור ויקצנו את פרק אנבעות ידיו והגליו ועל כל פרק ופרק היו שואלין לו התחפץ עוד אמנון להפך לאמנתו ואמר לא ויהי ככלותם לקצין צה הרשע להשיב את ר' אמנון במנון אדרי וכל פרק אנבעותיו כגידו וישלחו לביתו הכי נקרא שמו ר' אמנון כי האמן כאלו די וסבל על אמנתו יסדיו קשן מהרבה רק על הרבי שיצא מפיו אדרי הדברים האלו קרב מעד הרעיו ויהי נקש מקדכו לשאת אותו לבית הכנסת עם כל פרק אנבעותיו המלחים ולהשיבו אצל ש"צ ויעש כן ויהי כאשר רעיו ש"צ לומר הקדושה היות אשר רה א"ל ר' אמנון התנו מעט והקדש את השם הגדול ויען כקל רם ובכך לך תעלה קדושה כלומר קדושתו את שפך על מלכותך ויודוך ואורכי אמר ונתנה הוקף קדושת היום וחבר אמת כי אתה ריין ומבנת ברי להצדק עליו את הין שיעלו לפני אתו פרק ידיו והגליו וכן כל הענין והזכיר הוחתם די כל אדם בו והמקד נפש כל די שפך גזר עליו כיהי וכשגמר כל הסילוק נסתלק ונקלם מן העולם לעין כל ואינו כי לקח אותו אלקים ועליו נאמר מה רב טובך אשר צפנת ליראך ונ' אחד הדברים והאמת אשר העלה ר' אמנון ותבבקש כישיבה של מעלה בית השלישי לשדרתו נראת כמראת היללה להבנא קלנימים כן רבנא משלם כן רבנא קלנימים כן רבנא משה כן רבנא קלנימים ולישר לו את הפיוס ההוא ותנה הוקף קדושת היום וינ עליו לשלוח אותו בכל תפוצות הגולה להיות לו עד חסרון ויעש והנאן כן :

סליק להו הלכות ראש השנה

"And thus may the Sanctification ascend to you," that is to say, I have sanctified your Name for the sake of your Kingship and your Unity. And afterward he said, "And we shall express the powerful sanctity of this day." And he said, "It is true that you are the Judge and Arbiter," in order to justify the verdict, that those same fingers of his hands and his feet might rise before God, as well as the memory of the entire incident. And he said, "And the seal of every man's hand is on it . . . and You remember the soul of every living thing," for his fate was so decreed on Rosh ha-Shanah. When he had ended, his own end came, and he vanished from the earth before the eyes of all, for God had taken him. Of him it is said (Ps. 31:20): "O how abundant is Thy goodness, which Thou hast laid up for them that fear Thee."

Three days after Rabbi Amnon had been called to the Academy on High, he appeared to Rabbi Kalonymos ben Rabbi Meshullam [ca. 1100] in a dream of night, and taught him the liturgical poem beginning, "And we shall express the powerful sanctity of the day." And he ordered him to send it to all the Diaspora, to be his testimony and remembrance. Rabbi Kalonymos did so. [Or Zarua, Hilkhoh Rosh ha-Shanah]

ותנהה תקף / Unesaneh Tokef

This prayer is one of the most stirring compositions in the entire liturgy of the Days of Awe. Written by Rabbi Amnon of Mainz, Germany, about one thousand years ago, it has become one of the highlights of the chazzan's repetition of the Mussaf Amidah on both Rosh Hashanah and Yom Kippur. This is the story behind it (as related in Or Zarua):

The bishop of Mainz insisted that his friend and advisor, R' Amnon, convert to Christianity. In order to buy time, R' Amnon asked for three days of grace to meditate upon the question. Upon returning home he was distraught at having given the impression that he even considered betraying his God.

R' Amnon spent the three days in solitude, fasting and praying to be forgiven for his sin, and did not return to the bishop. Finally the bishop had him brought and demanded an answer. R' Amnon replied that his tongue should be cut out for the sin of saying he would consider the matter. Furious, the bishop said that the sin was not in what he said, but in his legs for not coming as he had promised. He ordered that R' Amnon's feet be chopped off, joint by joint.

They did the same to his hands. After each amputation R' Amnon was asked if he would convert, and each time he refused. Then the bishop ordered that he be carried home, a maimed and mutilated cripple, together with the amputated parts.

When Rosh Hashanah arrived a few days later, R' Amnon asked to be carried to the Ark. Before the congregation recited Kedushah, he asked to be allowed to sanctify God's Name in the synagogue as he had in the bishop's palace. He recited Unesaneh Tokef and then died.

Three days later, R' Amnon appeared in a dream to R' Klonimos ben Meshullam, a great Talmudic and Kabbalistic scholar of Mainz, and taught him the text of Unesaneh Tokef, and asked him to send it to all parts of Jewry to be inserted into the Rosh Hashanah liturgy. R' Amnon's wish was carried out, and the prayer became an integral part of the Rosh Hashanah service. Some time later it was included in the Yom Kippur service in most communities.

וְבו תִשָּׂא מַלְכוּתְךָ — On it Your Kingship will be exalted. The recitation of the verses of Kingship, Remembrance, and Shofar in the Rosh Hashanah liturgy serves to exalt God's sovereignty.

REMEMBRANCE

אתה זוכר אתה זוכר You remember the deeds done in the universe and You recall all the creatures fashioned since earliest times. Before You all hidden things are revealed and the multitude of mysteries since the beginning of Creation, for there is no forgetfulness before Your Throne of Glory and nothing is hidden from before Your eyes. You remember everything ever done and not a single creature is hidden from You. Everything is revealed and known before You, HASHEM, our God, Who keeps watch and sees to the very end of all generations, when You bring about a decreed time of remembrance for every spirit and soul to be recalled, for abundant deeds and a multitude of creatures without limit to be remembered. You made this known from the beginning of creation and You revealed it from earliest times. This day is the anniversary of the start of Your handiwork, a remembrance of the first day. For it is a decree for Israel, a judgment day for the God of Jacob.¹

Regarding countries, it is said on this day which is destined for the sword and which for peace, which for hunger and which for abundance; and creatures are recalled on it to remember them for life or death. Who is not recalled on this day? For when the remembrance of everything fashioned comes before You: everyone's deed and mission, the accomplishments of man's activity, man's thoughts and schemes, and the motives behind man's deeds. Praiseworthy is the man who does not forget You, the human being who takes strength in You, for those who seek You will never stumble nor will those who take refuge in You ever be humiliated.

For the remembrance of all Your works comes before You and You analyze the deeds of them all. Moreover, You lovingly remembered Noah and You recalled him with words of salvation and mercy, when You brought the waters of the Flood to destroy all living flesh because of the evil of their deeds. Consequently his remembrance comes before You, HASHEM, our God, to make his offspring as abundant as the dust of the world and his descendants as the sand by the sea. As it is written in Your Torah: God remembered Noah and all the beasts and all the cattle that were with him in the ark, and God caused a spirit to pass over the earth and the water subsided.¹ And it is said:

זכרונות

אתה זוכר מעשה עולם, ופוקד כל יצורי קדם. לפניך נגלו כל תעלומות, והמון נסתרות שמבראשית. כי אין שכחה לפני כסא כבודך, ואין נסתר מנגד עיניך. אתה זוכר את כל המפעל, וגם כל היצור לא נכחד ממך. הפל גלוי ונדוע לפניך, יהוה אלהינו, צופה ומביט עד סוף כל הדורות. כי תביא חק ופרון, להפקד כל ריח ונפש, להזכר מעשים רבים והמון בריות לאין תכלית, מראשית כזאת הודעת, ומלפנים אותה גלית. זה היום תחלת מעשיך, ופרון ליום ראשון; כי חק לישראל הוא, משפט לאלהי יעקב.¹

ועל המדינות בו יאמר: איזו לחרב, ואיזו לשלום, איזו לרעב, ואיזו לשבע. ובריות בו יפקדו, להזכירם לחיים ולמות. מי לא נפקד בהיום הזה; כי זכר כל היצור לפניך בא, מעשה איש ופקדתו, ועלילות מצעדי גבר, מחשבות אדם ותחבולותיו, ויצרי מעללי איש. אשרי איש שלא ישפחה, וכן אדם יתאמץ בה. כי דרשיה לעולם לא יבשלו, ולא יבלמו לנצח כל החוסים בה.

כי זכר כל המעשים לפניך בא, ואתה דורש מעשה כלם. וגם את גח באהבה וזכרת, ותפקדתו בדבר ישועה ורחמים, בהביאך את מי המבול לשחת כל בשר מפני רע מעלליהם. על פן זכרונו בא לפניך, יהוה אלהינו, להרבות ורעו בעפרות תבל, וצאצאיו כחול הים, בכתוב בתורתך: ויזכר אלהים את נח, ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה, ויעבר אלהים ריח על הארץ, וישפו המים.¹ ונאמר:

רבינו נסים ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה ג שלש הגבורים

לשון ריא"ל
א מרשית השנה ועד
 אחרית שנה. מרשית
 ידון מה יאה כמפסה
 הוא אף נחשיו שאלמר
 תקפו מהם שופר כנסה
 ליום תגמ אף לך תג
 שגור כר"ס אלף רי"ט
 וזמור כי סק לישראל הוא
 תפסו אלפי יתקב למר
 לישראל וקונפו כי הדרס
 יקריס דין כי עולמו ושל
 ימים עבדי ריה ליהודי
 אומר דרו"ס כ' כסאל
 קדומו כדיומו קרוב
 גארזי לכל אדם לפסמו
 נמשפו ולקפו ממילע על
 שופרו ומפיו זה נכנס
 לבהמ"ס בלילת בלחמס
 יודיס והלחמס כמחמל
 ומתמס אלי ימכ
 קריס עושמיו כיו"ס
 נפו שאלמר כי כיוס סוס
 יכר עליס. ויש מתקין
 להחמסו כמח עין רי"ט
 ויוס"ו וזו"קיסה כחלמו
 דכריס סגשכט סוס
 כקרב יוס"ס סגשכ
 להחמסו זכ"ו וז"ו של
 ריה כרי סוס סגשכ יורע
 של חג כמחמל זל חג
 כמפסו שזין מתמס
 ככ אל"כ יזכב חוזה
 ח מתמל כל כיוס כמ
 עברזי ככ"י יוס"ס
 כחוק כס"ב :
 לשון ריא"ל
ב כהם שחוקיס כספר
 כר"ס כן אומרים
 סוקיס סן מלכיות
 והכרות והפדות חמ
 סקירס חמד לפי מלכיות
 שחמלכיות עליס זכרות
 יזכב לפי זכרונס למחמ
 שפדות חמקס לב וסלשו
 לוס חין ולמחמ כמפס
 וכמ כספר :
ג סקור כ' למח חוקיס
 מייכס קודס חמקס
 וזכרות ומחוקיס סל סר
 כככ"ו דכ"ו וסוקיס חמק"י
 סל סר ככרות למח
 מקיימס לתקפו מייכס
 כרי למכר כספן (טו)
 ח"י כרי שיתמכר מחמל
 חמקיס רחשט סלמי
 כמחמל וזל יקרב כמח
 סמלע ויס מפרטיס שכת
 חקיס רחשט מתמכר
 ככ"י זכ"י ח"י ירוחמל
 נלכ כמח ללח וכמ
 ויס כיוס סוס יתקפ
 כספר חז"ל כד סמח כ"ל
 שופר חז"ל וימכ כ"ל
 וזל כ"ל חומר סמל
 סיס וימכ דסופר חז"ל
 כד סמח מייכס חומר
 וז"ל מחל וימכ
 ומתמכר ולי ליה סח
 למכר קסויח אל
 לעלם סיקר חקיסמ
 סוס חמחור :

כי האז לא קא מיידי וכה"ג משנינו בגמרא בפירקין כעניינין אחריני: **מתני'** בחרבעה פרקים בשנה העולם נידון. תמחגי בשלמא אדם נדון בר"ה מדברי קבלה למועד דכתיב מראשית השנה ועד אחרית שנה מר"ה נדון מה יאה כמפסה וילפי' דסגרי הוא מרשית חקשו בחודש שופר ככסה ליום תגמתי אזיחא חג שהחדש מתחכה בו הוא אומר זה ר"ה וכתיב כי חק לישראל וכדאיתא בגמרא בפירקין [דף ה'] אלף הני שלשה פרקין אחריני מבעיא לי מנח לה לרבנן ומסתברא לי דילפינן לה מדאמרה תורה הביאו לפני עומר בפסח וקפיו וכו' נר מצוה מים לפני בתג וכדתינח ליקמן אלמלא

תורה אור
מתני' ככני מרון. מפרס בגמרא: **גמ'** ידונית לשעבר. קודם שחמרה דהיינו בפסח של אשוקה: ידונית להכא. בפסח שחמיר וריעה: לשעבר. כיוצא בעבר מרון: להכא. כיוצא זה שער עכשיו בקרב ומסוד דקרי להאז לשחקי לשעבר קרי להאי דלקמיה להכא: חרי דיני מיתדל: קודם וריעה וסמוך לקרי: ספסוק זמן תועה. זמן שהתבטאה ידונית בו: שחי הלחם. ירע על פירות האילן עסק מחרות להביא יבוסים שלא היו מביאין יבוסים קודם לעלות דתמיב ככרי קליר מים: כדי לפרכ. שלא יסמין כקיסמט שטרל

פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן וכו' וידון על המים ואדם נידון א בר"ה וגור דיני של אדם נרחם ביה"כ תניא ר' יהודה אומר משום ר"ע מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שהפסח זמן תבואה הוא אמר הקב"ה הקריבו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשרות ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא אמר הקב"ה הקריבו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שתחברכו לכם פירות: שבאילן ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג מפני שהחג זמן גשמי שנה הוא אמר הקב"ה נסכו מים לפני בחג כדי שתחברכו לכם גשמי שנה ב אמרו לפני בר"ה מלכיות זכרות. ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרות כדי שיבא זכרונכם לפני לטובה וכו' (א) אמר רבי מתקיף אבהו למה חוקעין בשופר של איל אמר הקדוש ברוך הוא חקעו לפני בשופר של איל כדי שאוהבו לכם עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאלו עקרתם עצמכם לפני אמר רבי יצחק למה יחוקעין ומריעין בר"ה מתקיף ג כשהו יושבין *וחוקעין ומריעין כשהו עומדים כדי לערבב את השמן וכו' (ב) דבר זה למועד מוגרסין בפסוקא דבר זה למועד מוגרסין בפסוקא דבר זה למועד מוגרסין בפסוקא דבר זה למועד מוגרסין בפסוקא

הא דתינח בגמרא רז"י אליעזר אומר נחמרי ככר העולם על גמר כרייתו קא אמרינן דאדם הראשון שט עמר העולם ככר"ה בזה קשי דהיינו בחודש בתשרי וגרסינן חו החם בפסוקא נחמל אומר בר"ה נכרל אדם הראשון שעה ראשונה עלה כמחשבה שניה נחיינן עס מלכ"ה השרת בשלשה כנס עפרו בר' גבלו בה' רקמו בו' עשאו גולס בו' זרק בו כמה בה' הכניסו לנן עין כמשיעית לעסוה בעשירית כרח כלחם עשרה נידון בשמים עשרה יאל דומים אמר ה הקב"ה זה סומן לכניך כמס עממח לפני ברין כיוס זה וילחם כלימוס כן עתדין כניך להיות עומדים לפני ברין כיוס זה וילחם כלימוס כן יוסר מבשאר ימים ואף בשמים יש לוח שמול חמס: הוה מחזיקים כי בו פלס ומחזיקי משפט לה' ולפי זה הא דאמרינן בפירק רחאו בר' (דף סו.) כמחן מללינן האידלח זה היום חמח מעשין זכרון ליום ראשון כמחן כרבי אליעזר: על ידית אדם קאמרינן אלכ ככ"ה כאלול חמח כריאת העולם הוא ולכן נהגו: ככרללניס וגיללוסיס להסכים באשמורות הבוקר ככ"ה כאלול ומיהו ה"מ כר"ל חזינו דלילע לרבי יאשע דלמר כניסן ככרל העולם אין ליה ענין כלל וחטיג דהיינו כגמ' [דף יב.] דחמ"י ישראל מועין למכר כר"ל ונתקופה כר' יאשע ומחמונן לתקופה כר"ל אלמח ס"ל דניסן ככרל העולם איכא לחומר די מנין לתקופה כר' יאשע להו מסוס דסכירל לן כוסיה כמח דלמר דניסן ככרל העולם אלל לפי שבו החמח למיח האילנות והפירות סכל זה נמשך חמר מכלך חמחה החמח למחמ ומיח חכפי תמיחא לי דתינח כר"ל אלכ לרבי דלמר דניסן ככרל העולם אכתי הדח קשיין לזכרה למה נדון בר"ה יוסר מבשאר ימים וז"ל שרלה המקום לזכרה אז ישרל כדיים ורלה לרון חח ישרל כזמן שאוקבע לכפרה וסלניחה סלפי שמתרלה הקב"ה כיוצא' חוקבע יוס סליחה לזכרות לפיכך גזר השם שיהא אדם נידון בר"ה סגריקיס גמורים כככיס וגמחמס לאלמר לחיים וכויעיטס חרי גזר דין שלחם חוט נחמס אלל ער ויו"ה"ס שחא יוס סליחה וכפרה חרי נחמה להס תורה זמן כדי שבו יפספסו מעשיהם וישובו אל השם ואפסך עוד סמרי"ה ועד יו"ה"ס החמח להס להחמח למשח וכו"ה"כ נחמלה לו למרי ולפיכך רלה הקב"ה לרון כריוחיו כזמן שאוקבע לכפרה וסליחה חו וכהי חו שפיר טפי דנקינן כרבי יאשע דק"ל כוסיה לגבי ר"ל ועוד דהייח דתינח ולתקופה כר"י חמיח הכא ככסטה דסכירל לן דניסן ככרל העולם והא דאמרי בפירק רחאו כ"ל [דף סו.] כמחן מללינן האידלח זה היום חמח מעשין וגו' כככתי עליה כמקומה כס"ל ולפי זה אין מקום לקום באשמורה ככ"ה כאלול ולפיכך נהגו ככיוצא' וגיללוסיס שלא לקום עד ר"ה ומיח יס מקומות סמקדימין כלחוד כאלול ויש סמך למחמ לפי שבו החמח לי יוס שמתרלה הקב"ה למשח: **גמ'** תניא הבורא שאירע בה קרי. כגון כרד וסדפון: ידונית לשעבר. קודם שחמרה כלומר

כי האז לא קא מיידי וכה"ג משנינו בגמרא בפירקין כעניינין אחריני: **מתני'** בחרבעה פרקים בשנה העולם נידון. תמחגי בשלמא אדם נדון בר"ה מדברי קבלה למועד דכתיב מראשית השנה ועד אחרית שנה מר"ה נדון מה יאה כמפסה וילפי' דסגרי הוא מרשית חקשו בחודש שופר ככסה ליום תגמתי אזיחא חג שהחדש מתחכה בו הוא אומר זה ר"ה וכתיב כי חק לישראל וכדאיתא בגמרא בפירקין [דף ה'] אלף הני שלשה פרקין אחריני מבעיא לי מנח לה לרבנן ומסתברא לי דילפינן לה מדאמרה תורה הביאו לפני עומר בפסח וקפיו וכו' נר מצוה מים לפני בתג וכדתינח ליקמן אלמלא

תורה אור
מתני' ככני מרון. מפרס בגמרא: **גמ'** ידונית לשעבר. קודם שחמרה דהיינו בפסח של אשוקה: ידונית להכא. בפסח שחמיר וריעה: לשעבר. כיוצא בעבר מרון: להכא. כיוצא זה שער עכשיו בקרב ומסוד דקרי להאז לשחקי לשעבר קרי להאי דלקמיה להכא: חרי דיני מיתדל: קודם וריעה וסמוך לקרי: ספסוק זמן תועה. זמן שהתבטאה ידונית בו: שחי הלחם. ירע על פירות האילן עסק מחרות להביא יבוסים שלא היו מביאין יבוסים קודם לעלות דתמיב ככרי קליר מים: כדי לפרכ. שלא יסמין כקיסמט שטרל

פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן וכו' וידון על המים ואדם נידון א בר"ה וגור דיני של אדם נרחם ביה"כ תניא ר' יהודה אומר משום ר"ע מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שהפסח זמן תבואה הוא אמר הקב"ה הקריבו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשרות ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא אמר הקב"ה הקריבו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שתחברכו לכם פירות: שבאילן ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג מפני שהחג זמן גשמי שנה הוא אמר הקב"ה נסכו מים לפני בחג כדי שתחברכו לכם גשמי שנה ב אמרו לפני בר"ה מלכיות זכרות. ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרות כדי שיבא זכרונכם לפני לטובה וכו' (א) אמר רבי מתקיף אבהו למה חוקעין בשופר של איל אמר הקדוש ברוך הוא חקעו לפני בשופר של איל כדי שאוהבו לכם עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאלו עקרתם עצמכם לפני אמר רבי יצחק למה יחוקעין ומריעין בר"ה מתקיף ג כשהו יושבין *וחוקעין ומריעין כשהו עומדים כדי לערבב את השמן וכו' (ב) דבר זה למועד מוגרסין בפסוקא דבר זה למועד מוגרסין בפסוקא דבר זה למועד מוגרסין בפסוקא דבר זה למועד מוגרסין בפסוקא

טז: ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

מסורה השנים

מוסף רש"י ג' דברים מוכרחים עוררו של אדם... מוסר דין... מוסר דין... מוסר דין...

ותוקעים ומרעין כהן עומד... חמה הא קעבר מאוס כל... חסיף וכו' מימא כיון דכבר ילא... נרצה הכהים לחן מוסף זכרה...

ותוקעין ומרעין כהן עומד כד לערבב... השמן יוא"ר יצחק כל שנה שאין... בתחלה מרעין לה בסופה מ"ט ולא...

וארבעה ראשי שנים פרק ראשון... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר...

ותוקעין ומרעין כהן עומד... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר...

ותוקעין ומרעין כהן עומד... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר...

ותוקעין ומרעין כהן עומד... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר...

ותוקעין ומרעין כהן עומד... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר...

ותוקעין ומרעין כהן עומד... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר...

ותוקעין ומרעין כהן עומד... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר... ויהיה ביום הזה יצחק נשאר...

אך צדקה דברים מקרשין - And R' Yitzchak said: Four things cause the unfavorable decree against a person to be torn up. These are: צדקה - change of name, שינוי השם - crying out, צעקה - change of action, and שינוי מעשה.

The sources for these four actions having the capability to cancel bad decree are given:

for it is written: צדקה - Charity, צעקה - Crying out, שינוי השם - change of name, שינוי מעשה - change of action.

for it is written: Then they cried out to Hashem in their distress, and He would take them out from their straits.

Sarai your wife, you shall not all her name Sarai, for Sarah is her name, and it is written in the very next verse: I will bless her; indeed, I will give you a son through her.

Change of action, God saw her deeds, that they repented from their evil way, and it is written immediately thereafter: God relented concerning the evil He had said He would bring upon them, and He did not do it.

Also a change of place, Hashem said to Abram, "Go you from your land," and then in the next verse it is written: "I will make of you a great nation."

And the other one says: That was the merit of living in Eretz Yisrael that helped [Abraham], not the change of place per se.

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

[מס' טז]

שנת ה'תש"א

יה ומה שכתב בחדש אחד שהמיר אביו לדת ישמעאלים והיה שמו יוסף... שנת ה'תש"א

ה'תש"א

B. David Schreiber,
Nora'ot Ha-Rav 6 (1997),
pp. 260-61

The Mishkan is demonstrative of the link between Teshuva and Tzedakah.

(5) The Gemara derives the principle that צדקה, charity, is part of the Teshuva process from the Passuk of צדקה תציל ממות.²⁶ I believe that there is another source to substantiate the principle that Tzedakah is part of Teshuvah.

After the episode of the עגל, G-d commanded the Jews, immediately, to give of their money, to donate everything they had, to build the Mishkan. Did G-d really need a Mishkan? The Prophet says:

הנה השמים ושמי השמים לא יכללוך (מלכים א': ח, כ"ו)
The universe cannot contain thee.
אף כי הבית הזה
certainly not this little house (which I, Solomon, have built).

Why, then, did G-d demand that they build a Mishkan for Him?

(6) The answer is that G-d wanted to train the Jews to give Tzedakah.

The Teshuva for the עגל was provided by having them contribute Tzedakah for the construction of the Mishkan. They couldn't give Tzedakah to the poor people, because there were no poor people. There were no beggars nor paupers in the Midbar society. It was a classless society. No one could save anything. Even the Manna couldn't be saved from one day to another. They had no savings accounts, no banks, no deposits. Everybody had only what G-d gave them. But G-d demanded from the Jews that they donate whatever they had: זהב וכסף, gold, silk, silver, velvet etc. Whatever they collected in Mitzraim, they were told to donate as Tzedakah for the construction of the Mishkan. This was an exercise of Tzedakah.

Tzedakah is the antidote to sin.

(7) נטן arises when a person begins to idolize himself. נטן is a result of selfishness, of complete lack of consideration for others. When a person sees only himself, and no one else, when he tries to surround himself with a halo, with glory, it is נטן. נטן results when the little temptation to which one is exposed, overrules all sacred principles. One abandons tradition because of the little pleasure which he expects to derive from the performance of some deed. Tzedakah counters this. Tzedakah demonstrates sympathy, compassion and sharing with others. That is why the סליחה of Yom Kippur can only be obtained through Tzedakah. There is no Teshuva without Tzedakah.

שם לדקה לעקה: לריך פעם שלא שמר הסדר דשינוי השם
שינוי מפסוק של חורה הו'ל לחקדים לכל ואח"כ שינוי
מעשה דילוף. מפסוק דנביאים ואח"כ לעקה דילוף מפסוק
תהלים ואחר כך לדקה דילוף מפסוק דמשלי שמאוחר לתהלים
בסדר הכתובים וכדלמרינן סוף פרק קמח' דבבא בתרא.
ויש לומר שמסדר אותם כסדר פעולתם שכל א' פועל יותר
מחזירו לדקה פועל ביותר שמליל ממות ואח"כ לעקה שמליל
רק ממלוקות ואח"כ שינוי השם שמעשה המל' בלבד כמו
צמרה ואח"כ שינוי מעשה שפועל לבד להעביר הרעה אשר
עדיין לא בא כדילוף מויכחם ה' על הרעה. ובה א"ש מה
שדקוק המכרש"א שהפיימן סידר תשובה הפלה לדקה מעבירין
את רוע הגזירה למה לא חשיב ג"כ שינוי השם ושינוי מקום.
אבל לפ"א ח"ש שחס לא שינו רוע גזירה רק המזל שמעולם
לא נגזר על הצרסם ושרם שלא ילדו אלא עפ"י טבע המזל לא
היו ראויים לכך ושינוי הקצ"ה שחם ועי"ל נשחנס המזל ומה
דקאמר הכא מקרעין גזר דיתו וחשיב בהם גם שינוי השם
אגב נדרר דלמרינן אמר גם על שינוי השם גזר דין אבל באמת
קריעם גזר דין ליכא רק שינוי מל:

יחלמי מנין ז' א:

כל עמא לדינה אמרין הוה תמן ר' חייה ור'
אימי ורבי אימי וקמון ואולון לון *א"ר לעזר
ג' דברים מבטלין את הגזירה קשה ואלו הן
תפלה וצדקה ותשובה ושלשתן בפסוק אחד
ויבנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו
זו תפלה ויבקשו פניו זו צדקה כמה דאת אמר
אני בצדק אחזה פניך וישבו מדרכיהם הרעים
זו תשובה אם עשו כן מה כת' תמן יואני
אשמע השמים ואסלח להטאתם וארפא את
ארצם ר' הגוי דרש הדא דר' לעזר כל שעה
בתעניתא א"ר לעזר סוף שתא כשתא מן
עפר קטא לסתוא נפת צפונה יצף לבניך
כל שנה שאין מריעין עליה בראשונה סוף
שמריעין עליה במופה כל שאינה חסה על

פ' צ"א ז' צ"א ז' צ"א ז' צ"א ז'

מהם הוא מתירא מהם אכל את שאת נתון למעלה מהם
דישם ר' יודן בשם ר' אלעזר אמר שלשה דברים מבטלים
גזרות רעות ואלו הם תפלה וצדקה ותשובה ושלשתן
נאמרו בפסוק אחד הדא הוא דכתיב (דה"ב ז. יד) 'ויבנעו
עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו' זו תפלה (שם שם,
שם) 'ויבקשו פני' הרי צדקה כמה דאת אמר (תהלים יז. טו)
'אני בצדק אחזה פניך' (דה"ב שם. שם) 'וישבו מדרכיהם
הרעים' זו תשובה ואחר כך (שם שם. שם) 'ואסלח להטאתם
וארפא את ארצם' ר' הונא בר רב יוסף אמר אף שגוי שם
ומעשה טוב שגוי השם מאבדיהם (בראשית יז. ה) 'ולא יקרא
עוד שמך אברהם' מעשה טוב מאנשי נינהו שגאמר (יונה ג.
י) 'וירא אלהים את מעשיהם כי שבו וגו'' ויש אומרים
אף שגוי מקום שגאמר (בראשית יב. א) 'ויאמר ה' אל אברהם
לך לך ר' מונא אמר אף התענית שגאמר (תהלים כ. ב)
'ענך ה' ביום צרה וגו'' רבא בר מחסיא ורבי חמא בן

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה טו

מתני' בארבעה פרקים בשנה העולם נידון כו' כבני מרון. מפרט בגמ' [ה] שנאמר היוצר יחד לבם וגו' בגמ' [ה] מפרט ליה: גמ' אילימא הא תבואה דקיימא. השמא נמוכר ומנוכח לקול: הרפתקי מקרום: דעדו עלה. שעברו עליה: דמדודרעא. שמעד לרוב נמרסון הבא: דחד דיבא. תורה אור פסע אסמ: קרי. כגון נרד. או שדפוק(ו): נידונית לשעבר. קודם שמרעה דהיינו פסח של אשמקד: נידונית להבא. כפסח שאמר זריעמה: נידון לשעבר. זיוה"כ של אשמקד נגזר עליה: להבא. זיוה"כ שעבר עכשו נקרום. וכן לשון משנה במסכת

בפסח על התבואה - כפ' מי שמחו (ברית דף יח) בני חסיד שהקניטו לשון ערב ר"ה משמע דבריה שמת שתי רוחות שמספרין זו את זו. וז' ששקטו מחלוקת הפירוד שכל הורע דביעיה ראשונה ברך מלקה אותו וזמא בשמים בר"ה הן מוזכרים דין הנגזר בפסח אז נמי כ"י יהודה לאמר הכל נידונית צ"ה וגזר דין בפסח על התבואה: שאירע בה קרי' מקרה לשון אולי יקרה (גמ' עב) אז נמי לשון קרי' כמו אם חלבו עמי בקרי (ויקרא ט):

כמון מללן האידנא אקרי וזמאמיש ברבי יוס' וז"ל

ARBAAH ROSHEI SHANIM CHAPTER ONE ROSH HASHANAH

Mishnah At four junctures during the year the world is judged: on Shavuot for the fruit of the tree, on Pesach for the grain, on Rosh Hashanah all who come to the world [i.e. all men] pass before Him like bnei maron, as it is stated: Who fashions their hearts together, Who understands all their deeds, and on the Festival [of Succos] they are judged for the water.^[2]

כאשר ה' יחד

The Mishnah stated:
ON ROSH HASHANAH ALL THE WORLD'S INHABITANTS PASS BEFORE HIM LIKE BNEI MARON."

The Gemara inquires regarding the last phrase:
What is the meaning of "like bnei maron"?
The Gemara presents three answers:

Here in Babylonia they translated it:
Reish Lakish who was from Boretz Yisrael said: Like the people reversing the elevated paths of the Maron area.
Rav Yehudah said in the name of Shmuel: Like the soldiers of the House of David.

The Gemara comments:
Rabbah bar bar Chanah said in the name of R' Yochanan: But they are all examined with one glance.^[24]

The Gemara supports this last statement:
Rav Nachman bar Yitzchak said: אף דברין נקראין בקקירה אחת - We have also learned this in our Mishnah,

From His dwelling place He oversees all inhabitants of the earth, ה' יחד לבם המבין, אלו בלל מערכין (עירובין דף ל"א-ל"ב) וזמאמיש ברבי יוס' וז"ל כפ' מי שמחו (ברית דף יח) בני חסיד שהקניטו לשון ערב ר"ה משמע דבריה שמת שתי רוחות שמספרין זו את זו. וז' ששקטו מחלוקת הפירוד שכל הורע דביעיה ראשונה ברך מלקה אותו וזמא בשמים בר"ה הן מוזכרים דין הנגזר בפסח אז נמי כ"י יהודה לאמר הכל נידונית צ"ה וגזר דין בפסח על התבואה: שאירע בה קרי' מקרה לשון אולי יקרה (גמ' עב) אז נמי לשון קרי' כמו אם חלבו עמי בקרי (ויקרא ט):

כמון מללן האידנא אקרי וזמאמיש ברבי יוס' וז"ל

התפלל ולא נענה מפני מה זה נענה וזה לא נענה זה התפלל תפלה שלימה לא נענה ר' אלעזר אמר כאן קדם גזר דין כאן לארד גזר דין רבי יצחק אמר *פה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לארד גזר דין וגזר דין דצבור מי שקיע והא כתוב אחד אמר כבבס מרעה לכך וכתוב כי אם חבבסי בנתה ותרבי לך בורית נפתח עונך לפני בנא לאו כאן קדם גזר דין כאן לארד גזר דין לא אירד ואירד לארד גזר דין ולא קשיא כאן בגזר דין שיש עמו שבועה כאן בגזר דין שאין עמו שבועה כדבר שמואל בר אמי דאמר רב שמואל בר אמי ואמר לה אמר רב שמואל בר נחמני אמר רב יונתן *מנין לגזר דין שישעמו שבועה שאינו נקט שנאמר [ו]לכן נשבעתי. לכות עלי את יתכפר עון בית עלי בוכה ובמנחה אמר *רבא בוכה ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר מתכפר אבל מתכפר בתורה ובמילות חסדים *רבה ואביי מרבית עלי קאתו רבה דעסק בתורה *חיה ארפעין שנין אביי דעסק בתורה ובמילות חסדים חיה שיתון שנין תנו רבנן משפחה ארת חסדים בירושלים שהיו מתיה מתין בני י"ח שנה באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי אמר להם שמא כממשפחה עלי אחם דכתיב ביה *וכל מרבית ביתך ימותו אנשים לבו ועסקו בתורה והיו הלכו ועסקו בתורה והיו קורין אותה. משפחה *רבן יוחנן על שמו אמר רב שמואל בר אינאי משמיה דרב מנין לגזר דין של צבור שאינו נחתם והכתיב *נחתם עונך לפני אלא ששפחה נקטע שנאמר *כנו' אלוהו בכל קראנו אלוהו והכתיב *דרשו ה' בהמצאו *חתם ביהודי הכא בצבור * ביחוד אימת אמר רבה בר אבוה *אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ *יהיה כעשרת הימים ויגף ה' את נבל [ימים] מאי עבידתיה אמר רב יהודה אמר רב כנגד עשר לנימות שנתן נבל לעבדו דוד (*אמר) רב נחמן אמר רבה בר אבהו אלו ימים שבין ר"ה ליוה"כ: כ"ה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון: מאי כבני מרון הכא: תרגימו כבני ארמנא ריש לקיש אמר כמעלות בית *מתון (*אמר) רב יהודה אמר שמואל כחולות של בית דוד אמר רבבי"א א"ר יוחנן וכולן נסקרין בסקרה אחת אמר ר"ג בר יצחק אף אנן נמי תנינא ה' יוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם מאי קאמר אילימא ה"ק דברנהו לכולי עלמא ומיחד לבייהו כהרדי והא קא חוינן דלאו הכי הוא אלא לאו הכי קאמר היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם: מתני' *על ששה חרשים השלוחין יוצאין על ניסן מפני הפסח על

בר"ה כל באי עולם כו' כבני אמרנא. כבשבים שמונין מוסן לעשקן ויולין זה אחר זה נפתח קטן שאין יכולין ללאח כאחד: כמעלות בית מרון. הדך קרר ואין שנים יכולין ליקר זה על זה שהעמק עמוק משני צדי הדך: ה"ג רוב יהודה אמר שמואל כחולות של בית דוד והדר גרסינן אמר רבה בר בר חנה כו': כחולות של בית דוד. וכתיב מרון כבני מילונם של מלך. מרון לשון מרות ואדעתא. וכן היו מניין אומם יולאים זה אחר זה נלאחם למלחמה: וכולן נסקרין וכו'. ואלו ש' שבועות או אחר זה: אף אגן נמי תנינא. דלכך נסקרין כסקריה אחת מלמדיה מהאי קרא היורד יחד לבם: ולבייהו מיחד בני הרדי. כלבו של זה ק' לבו של זה: הכי קאמר היוצר יחד לבם. והקרא דלעיל נמייה קא מהדר השנים אל כל יושבי הארץ היורד אחת וחסד השגות יחד את לבם: מתני' על ששה חרשים השלוחין יוצאים. שקטעו כ"ד הסדה ע"פ עדים כשראו את המדע ומודיעים השלוחין לגולה יום שקדשוהו אם ציוס שלשים ומדע שעבר סקר או ציוס ל"ה ומדע שעבר מלל: מפני הפסח. והולכין השלוחין עד הפסח וכן מן השבתות: ועל אב מפני התענית. והולכין כל שמונת הימים מוח מן השבת: על אלול מפני ר"ה. מודיעים ממי המחיל לאלו ועושין ר"ה ציוס שלשים לאלול בגולה דרוכ שנים אין לאלול מנוכר ואע"פ שספק הוא ציוס שמה יעבדוהו כ"ד אי חשכר לין לדעת ועל כרחו הולכין ר"ה חרוב שנים ואם לא ידעו ממי המחיל לאלול לא ידעו יום שלשים שלו: ועל השני מפני תקנת המעדות. ולאחר שקדשוהו כ"ד למשיי השלוחין לגולה יום ליום המחרת והולכין עד מקום שיתלין להגיע עד הבו. ומודיעים אם עברו כ"ד את לאלול ואם לאו כ"ד שלל יחא לבם ונקטן זיוה"כ ומוכות: פסח קטן. פסח שני לנמא ושהיה נדקך כמקא נרלשון: גמ' דלמר

